

SKÖTSELPLAN FÖR

NATURRESERVATET ÄNG

DALS-EDS KOMMUN

LÄNSSTYRELSEN I ÄLVSBOGERS LÄN

1978/1979

INNEHALLSFÖRTECKNING

Sid

1.	<u>ALLMÄN BESKRIVNING</u>	1
1.1	Data	1
1.2	Naturbeskrivning	1
1.3	Kommunikationer	3
2.	<u>FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET</u>	3
3.	<u>DISPOSITIONS- OCH SKÖTSELPLAN</u>	4
3.1	Allmänna mål för reservatets skötsel	4
3.2	Allmänna anvisningar för reservatets skötsel	4
3.3	Dispositions- och skötselplan för markområden	6
4.	<u>ANLÄGGNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET</u>	9
5.	<u>LITTERATURFÖRTECKNING</u>	10

BILAGOR

Bilaga 1. Fastighetsförteckning.

Karta 1. Översiktskarta.

Karta 2. Skötselområden, anordningar för besökande.

1. ALLMÄN BESKRIVNING

1.1 Data

Benämning: Naturreservatet Äng.

Kommun: Dals-Ed.

Socken: Dals-Ed.

Fastigheter och ägare: Ed Prästgården. 1:1, Dals-Eds Pastorat, Äng 1:340, Dals-Eds kommun.

Areal: 13,9 hektar.

Läge: 1,5 km sydväst om Dals-Eds kyrka.

Kartor: Topografiska kartbladet 9 B Dals-Ed N0,
Ekonomiska kartbladet 9 B 7f (9175)

Syfte med avsättningen: Att bevara och vårda stora geologiska naturvärden, ett värdefullt fornlämningsområde, samt säkerställa ett betydelsefullt närströvområde.

1.2 Naturbeskrivning

Fornlämningar

Fornlämningsområdet, som består av fem gravfält och enstaka större högar, är Dalslands största sammanhängande forntida gravplats. Gravanläggningarna utgörs till största delen av större högar. Här finns dessutom stensättningar och domarring - tillsammans över 60 gravanläggningar - vilka troligen härrör från järnåldern. Fornlämningarna och deras miljö är skyddade enligt fornminneslagen.

Vegetation

Vegetationen inom området utgörs i huvudsak av gles tallskog även om lövträd och tätare partier med gran förekommer. Områdets centrala del är kalavverkad. Tidigare växte här grov-

stammig granskog. Stora delar av området är bevuxet med lövsly. Markvegetationen består främst av lingon, blåbär, ljung, ekorr-bär, krustätel, gullris och ängskovall. Vid bollplanen i områdets sydöstra del finns en liten igenväxande äng. I den del av distalbranten (den brant i ett delta som ligger längst från iskanten), som är påverkad av täktverksamhet, växer björksly, ungtall och unggran. Vegetationen i brantens opåverkade del utgörs av barrblandskog.

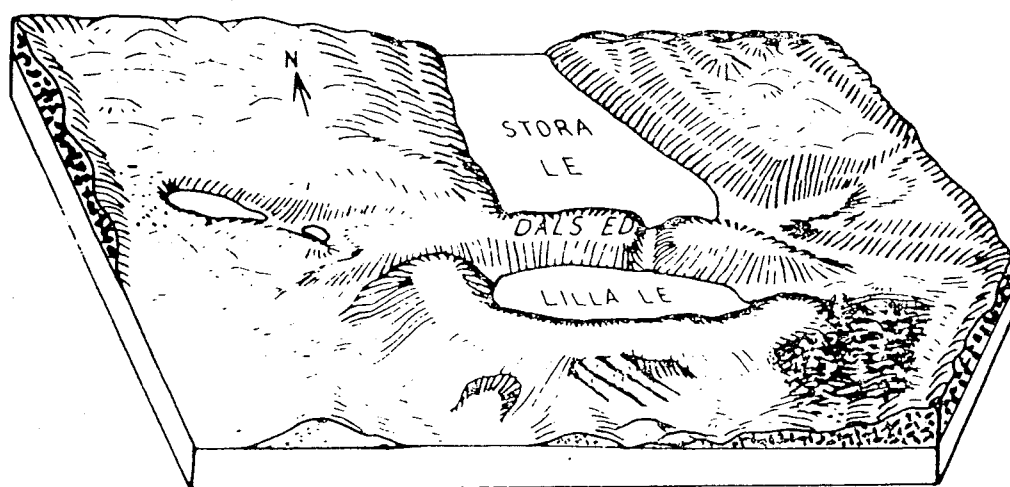
Geologi

Från svensk-norska gränsen till Vänern kan man följa två rader av randbildningar på ett inbördes avstånd av 10-15 km. Bildningarna ingår i mellansvenska israndzonen som anses representera ett omkring 800-årigt stillestånd i landisens tillbakaryckning med början för omkring 11 000 år sedan. Dals-Ed-komplexet ingår i den nordliga randbildningen och utgörs främst av en isälvsackumulation. Den ligger i en markerad sprickdal som idag uppfylls av sjön Stora Le. Själva grusackumulationen är ett delta (avlagring som uppkommer där ett vattendrag mynnar i en sjö eller ett hav). Deltat omges av två randmoräner som ligger på ömse sidor av sjön Lilla Le (se figur 1). Större delen av Dals-Eds samhälle är byggt på randbildningarna. Dals-Eds-komplexet är en klassisk lokal för kvartärgeologiska studier och Gerhard de Geer (se litteraturförteckning) gjorde redan 1909 en detaljerad beskrivning av området. Enligt de Geer anses randbildningarna vid Dals Ed ha uppkommit på i stort följande sätt:

"När landisens kant avsmält till det randläge som markerats av det södra moränstråket skedde under en tid ingen ytterligare reträtt, utan iskanten blev liggande still eller gjorde smärre framryckningar, varvid moränbildningarna uppkom. Stora smältvattenmängder sökte sig fram i Stora-Lilla Les dalgång och isälvsmaterialet avlagrades utanför iskanten, så att den södra grusplatån skapades. Ytan av denna platårygg är tämligen plan vid en nivå av ca 155 m ö h, vilken anses ligga något under dåtida havsytenivå. Efter reträtt av iskanten, och sedan den blivit stillaliggande vid det norra moränstråket, avsattes isälvsmaterialet i den norra grusplatån."

Naturreservatet ligger på den sydligaste och bäst utbildade delen av deltat och inom området kan förutom det egentliga delta-planet flera mindre ytformer iakttas. I södra delen av området finns ett välutbildat strandhak (den rygg eller urgröpning som utbildas genom vågbearbetning av en strand) och på deltaytan förekommer också en serie ryggformer som enligt de Geer tolkas som strömyrroggar avsatta av det framrinnande smältvattnet.

Jordtäcket inom området är tunt och under senare år har bebyggelsen nått fram till naturreservatsgränsen.

Figur 1. (Ur B Strömberg, Den mellansvenska israndzonen.)

1.3 Kommunikationer

Naturreservatet ligger i direkt anslutning till Dals-Eds tätort. Området nås lättast med bil från väg 164/166 söder om samhället (se översiktskarta, karta 1)

Tågen mellan Göteborg och Oslo stannar i Dals-Ed. Bussförbindelser finns bl a mellan Mellerud och Dals-Ed samt mellan Amål och Dals-Ed.

2. FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET

Se beslut om naturreservat (förlaga).

3. DISPOSITIONS- OCH SKÖTSELPLAN

3.1 Allmänna mål för reservatets skötsel

Fördelningen mellan öppen och trädbevuxen mark skall i stort sett bibehållas. Den trädbevuxna marken bör utvecklas mot en gles tallskog med inslag av lövträd. Igenväxning av ängs- och hedmarker förhindras av rójningar samt slätter.

Distalbranten, som till stor del är påverkad av grustäkt, kommer genom kommunens försorg iordningställas och eventuellt planteras med tall så att man i framtiden erhåller en gles tallskog utmed hela branten.

Det befintliga stignätet kompletteras på ett fåtal ställen.

3.2 Allmänna anvisningar för reservatets skötsel

Hävd av ängsmarker

Ängsmarker hålls öppna genom slätter i kombination med manuell buskrójning.

Slätter skall ske årligen för att förhindra slyuppslag men även för att gynna konkurrenssvag fältskiktvegetation. Höet skall samlas ihop och bortföras. Slätter bör utföras från midsommar och framåt.

Därest det ej är möjligt att utföra slätter skall hela området utvecklas mot en gles tallskog med inslag av lövträd.

Rójning av sly och buskar sker vid behov eller i den omfattning som anges under 3.3.

Skötsel av skogspartier

Skog finns inom skötselområdena 1, 4, 5 och 6 (se avsnitt 3.3). I övriga delar av reservatet förekommer enstaka träd eller smådungar. Vid gallringar tas framförallt gran bort. I samband med utglesning i skogsbestånden skall den ökade risken för vindfällen beaktas. I övrigt bör åtgärder ske i skogsvårdande syfte.

Hyggesavfall skall samlas ihop och brännas på lämpliga platser, eller transporteras bort. Bränning får inte ske på eller i närheten av fornlämningar eller strandhak.

Stigar

Stignätets omfattning framgår av karta 2. Vissa mindre sträckor saknas idag. För iordningställande av dessa behöver avverkningar och röjningar av mindre omfattning göras.

Jakt och viltvård

Vid avverkningar och röjningar skall i möjligaste mån hänsyn tas till fågel- och djurliv så att bl a lämpliga boträd, fruktbärande träd och buskar samt buskpartier kvarlämnas.

Tillsyn

Det åligger förvaltaren att bedriva kontinuerlig tillsyn och kontroll av naturreservatet. Tillsynsman utses först om behov uppkommer.

Renhållning

Dals-Eds kommun svarar för renhållningen inom området vilket innebär städning av hela området en gång per år antingen vår eller höst samt tömning av sopkärl vid behov.

3.3 Dispositions- och skötselplan för markområden

Skötselområde 1

Beskrivning

Skogsområde med en blandning av gran, tall och björk. Enstaka aspar och rönnar förekommer. Buskskiktet utgörs av ett fåtal enar. Markvegetationen består bl a av ljung, lingon, ängskovall, gullris, blåbär, ekorrbär och örnbräken. Området begränsas i nordväst av mindre körväg. En stig - igenvuxen körväg - löper runt områdets övriga delar. I norra hörnet finns en transformator.

Målsättning

Strövvänligt skogsområde.

Åtgärder

Engång: Försiktig gallring i skogsbeståndet. I första hand skall gran tas bort.

Underhåll: Successiv gallring och röjning av sly.

Skötselområde 2

Beskrivning

Delvis öppet område med artfattig torrängsvegetation. Sly och enstaka björkar förekommer. Genom området löper en mindre körväg. En enkel bollplan finns närmast bebyggelsen.

Målsättning

Öppen äng med enstaka björkar. Bollplanen bibehålls i sin nuvarande utformning.

Åtgärder

Engång: Borttagning av sly.

Underhåll: Slåtter vid behov.

Skötselområde 3

Beskrivning

Skötselområdet utgör huvuddelen av naturreservatet. Tidigare växte här grovstammig granskog. Denna avverkades för flera år sedan och området är idag öppet med undantag för enstaka grupper av tall och björk. Vid fornlämning nr 42 finns en gles björkskog med inslag av tall och ek. Utmed rasbranten i sydväst finns en bård av gran och tall. En kraftledning går genom området.

Målsättning

Bevara områdets öppenhet för att framhäva fornlämningar och geologiska bildningar. En viss föryngring av tall tillåts dock.

Åtgärder

Engång: Utglesning av kantskogen så att grupper av träd bildas.
Underhåll: Borttagning av sly med undantag av tallplantor. Inom ett område på 50-100 m från branten skall även tallplantor tas bort.

Skötselområde 4

Beskrivning

Området består av dels en granskog med inslag av tall, dels ett glest tallbestånd.

Målsättning

På sikt överförande till gles tallskog.

Åtgärder

Engång: Försiktig gallring i trädbestånden. I första hand skall gran tas bort.

Underhåll: Skogsvård.

Skötselområde 5

Beskrivning

Området består av granskog. Vegetationen i markskiktet är sparsam. Skogen används idag som lekområde för traktens barn.

Målsättning

Blädningsskog av gran.

Åtgärder

Engång: Gallring i granbeståndet, i första hand skadade träd.
Underhåll: Successiv luckblädning.

Skötselområde 6

Beskrivning

Området utgörs av en ravin i distalbranten. Trädvegetationen består av gran och tall. I fältskiktet förekommer bl a blåbär, ekorrbär och kruståtel.

Målsättning

På sikt gles tallskog utmed hela branten.

Åtgärder

Engång: Avverkning av gran med sikte på luckföryngring av tall.
Underhåll: Skogsvård.

Skötselområde 7

Beskrivning

Området består av delats distalbrant som sargats av täktverksamhet. I nordväst har täktverksamhet ägt rum relativt nyligen medan den i sydost avslutades för flera år sedan. Någon efterbehandling har inte skett.

Målsättning

Branten iordningsställs och planteras med tall för att på sikt erhålla en gles-tallskog.

Åtgärder

Engång: Iordningställande genom utjämning av branten samt påförande av vegetationsmassa. Plantering av tall. Gräsbesåning vid behov. Tippen sydost om ravinen i området utjämnas. Dals-Eds kommun ansvarar för att branten iordningsställs före den 30 september 1982.

Underhåll: Skogsvård. Eventuellt måste ytterligare åtgärder vidtas för att stabilisera branten.

4. ANLÄGGNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Området fungerar idag som ett närströvområde. Några större anläggningar för friluftslivet behövs inte. Enstaka åtgärder fordras emellertid för att öka områdets tillgänglighet för den långväga besökaren. Föreslagna åtgärder är inlagda på karta 2.

Parkering

En parkeringsplats för 10-talet personbilar anläggs intill bollplanen i naturreservatets nordöstra del.

Stigar

Gångstigar behålls och röjs fria.

Information

Informationsskyltar uppsätts på angivna platser.

Övrigt

Den enkla bollplan som finns inom området bibehålls i sin nuvarande utformning.

5. LITTERATURFÖRTECKNING

- Blomqvist, T. 1973 Dals-Ed. Geologi. Inventering och planering av naturreservat vid Dals-Ed. VIAK/AB.
- De Geer, G. 1909 Dal's Ed. Some stationary Ice-borders of the last Glaciation. Geologiska Föreningens i Stockholm förhandlingar.
- Strömberg, B. 1969 Den mellansvenska israndszonen. Översiktlig naturvårdsinventering med hänsyn till kvartärgeologiskt - naturgeografiska värden. Forskningsrapport 6, Stockholms universitet.

FASTIGHETSFÖRTECKNINGFastigheterÄgare

Äng 1:340

Dals-Eds kommun

Box 31

660 01 ED

Ed Prästgården 1:1

Dals-Eds pastorat

660 01 ED

Servitut och andra rättigheter

Äng 1:340

Ed Prästgården 1:1

Kraftledningsservitut och nyttjande av transformatorstation för Statens Vattenfallsverk, Trollhätte Kraftverk, Box 42, 461 01 TROLLHÄTTAN.

Äng 1:340

Servitut för elektriska ledningar, Statens Järnvägar, Göteborgs bandistrikt, Fack, 401 10 GÖTEBORG.

Fastighetsredovisning kontrollerad vid Amåls Tingsrätt i januari 1979.

